

Onderwijs en kinderopvangvoorzieningen op Noord-Beveland:
*borging kwaliteit en bereikbaarheid
in tijden van krimp*

Deze visie is opgesteld door:

- Agnes de Jong, bestuurder Primas-scholengroep
- Ariaan Bohnen, bestuurder Nobego
- Elly Brand, bestuurder Kibeo
- Arno Huiskamp, GMR-afgevaardigde Nobego
- Ben van de Biggelaar, GMR-afgevaardigde Primas-scholengroep
- Ron Meuldijk, afgevaardigde gemeenteraad
- Bart Pouwelse, beleidsmedewerker Onderwijs Noord-Beveland
- Piet de Putter, wethouder Onderwijs Noord-Beveland
- Henk Weemaes, RPCZ
- Christine Ruppert, RPCZ

december 2012

Inhoudsopgave

<i>Paragraaf 1: Inleiding op proces en opbrengsten</i>	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Routekaart-proces	3
1.3 Wettelijke kaders	4
<i>Paragraaf 2: Vier criteria nader uitgewerkt</i>	6
2.1 Eerste criterium: Kwaliteit van onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen	6
2.2 Tweede criterium: Leefbaarheid	10
2.3 Derde criterium: Bereikbaarheid	10
2.4 Vierde criterium: Betaalbaarheid	11
<i>Paragraaf 3: De scenario's uitgewerkt</i>	13
3.1 Scenario 1: in ieder dorp een school en kinderopvang	13
3.2 Scenario 2: één brede eilandschool	14
3.3 Scenario 3: de brede West-school en de brede Oost-school	15
3.4 Scenario 4: scholen met kinderopvangvoorzieningen in de vier grootste kernen	16
3.5 De scenario's in de klankbordgroep	16
<i>Paragraaf 4: Kwalitatief hoogstaande kinderopvang en scholen, duurzaam de toekomst in</i>	18
4.1 Toekomstperspectief op de middellange termijn: naar vier brede scholen	18
4.2 Toekomstperspectief op de langere termijn: één of twee integrale kindcentra	19
4.3 Tijdpad	20
<i>Bijlagen</i>	21
<ul style="list-style-type: none"> • Notulen klankbordgroep-bijeenkomsten • Matrix input werkgroepen tweede klankbordgroep-bijeenkomst • Overzicht uitspraken werkgroepen tweede klankbordgroep-bijeenkomst • Samenvatting Denkdokrapportage van klankbordgroep-bijeenkomst d.d. 8-10-2012 • Voorbeeldbeschrijvingen van de scenario's door de ogen van de ouders 	

paragraaf 1

Inleiding op proces en opbrengsten

1.1 Aanleiding

Noord-Beveland staat voor een grote uitdaging. In de komende decennia zal het aantal geboortes op het eiland fors afnemen. Hierdoor neemt het aantal deelnemers aan het onderwijs en het klantenpotentieel voor de kinderopvang stevig af.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
De Vliete	108	109	107	100	101	101	93	93	85	83	84	84	87	86	87
De Dubbele Punt	40	39	36	39	34	30	32	33	30	31	31	32	31	32	30
De Kamperschouw	162	156	156	151	158	148	146	141	145	141	136	137	138	137	139
De Zuidvliet	106	104	110	116	117	123	124	122	114	110	110	110	109	106	107
Prinses Margriet	46	44	39	37	31	14	14	13	12	12	12	12	12	12	11
Het Stelleplankier	117	113	110	104	121	119	119	116	117	116	116	118	115	115	111
Totaal	579	565	558	547	562	535	528	518	503	493	489	493	492	488	485
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032					
De Vliete	84	84	81	79	78	75									
De Dubbele Punt	30	29	28	28	27	25									
De Kamperschouw	137	134	132	130	128	125									
De Zuidvliet	103	105	105	105	105	104									
Prinses Margriet	12	11	11	11	11	10									
Het Stelleplankier	114	109	106	104	102	103									
Totaal	480	472	463	457	451	442									

Om onderwijs en kinderopvang duurzaam te borgen in de toekomst met behoud van kwaliteit en bereikbaarheid, is het belangrijk nu een visie te vormen op de vruchtbare mogelijkheden. Op 28 juni 2012 heeft daarom de gemeenteraad besloten dat er een antwoord geformuleerd moet worden op deze uitdaging en dat hiervoor een project opgezet wordt. Hiertoe is het traject *Routekaart Noord-Beveland* ontworpen waarbij centraal stond dat alle betrokken partijen hun antwoord konden formuleren op de krimpproblematiek in het onderwijs en de kinderopvang. De formele doelstelling van de Routekaart luidt:

“In het kader van ‘de Routekaart’ op Noord/Beveland een traject starten met de scholen (Nobego en Primas-scholengroep), ouders, kinderopvang, dorpsraden, medezeggenschapsraden en andere belanghebbenden uit de kernen teneinde het onderwijs op Noord-Beveland duurzaam te borgen.”

Het Routekaart-traject sluit aan op de opbrengsten van de bijeenkomsten ‘De toekomst van... Noord-Beveland’.

1.2 Routekaart-proces

Om het traject te monitoren is een projectgroep ingesteld met daarin een afgevaardigde van alle belanghebbenden: Agnes de Jong (bestuurder Primas-scholengroep), Ariaan Bohnen (bestuurder Nobego), Elly Brand (Kibeo), Arno Huiskamp (GMR Nobego), Ben van de Biggelaar (GMR Primas-scholengroep), Ron Meuldijk (namens de gemeenteraad), Bart Pouwelse (beleidsmedewerker Onderwijs) en Piet de Putter (wethouder Onderwijs). Het proces is begeleid door Henk Weemaes en Christine Ruppert (RPCZ).

In het gehele proces is bewust veel aandacht uitgegaan naar het luisteren naar de verschillende betrokken partijen. Hierbij zijn ouders en dorpsraden expliciet uitgenodigd om deel te nemen aan

het proces. Dit heeft vorm gekregen in het samenstellen van een klankbordgroep waarvoor zowel een MR-lid van alle scholen is uitgenodigd, als een lid van de dorpsraad van alle dorpen. Daarnaast zijn voor de klankbordgroep de bestuurders van de scholen en kinderopvang uitgenodigd, de directeuren van de betreffende scholen, en gemeenteraadsleden van verschillende politieke partijen. De klankbordgroep is drie keer gevoed en bevraagd over de voorliggende uitdaging. De opbrengsten van deze bijeenkomsten zijn door de projectgroep meegenomen bij de verwerking in het voorliggende visiedocument.

In opdracht van de projectgroep is er gewerkt aan een viertal scenario's. De eerste klankbordgroep heeft criteria opgeleverd voor het uitwerken van deze scenario's. In deze scenario's werden de mogelijkheden afgetast om het onderwijs op Noord-Beveland op duurzame wijze vorm te geven. Met het begrip duurzaam wordt bedoeld op het realiseren van een onderwijssituatie op het eiland waarmee de krimp-problematiek - de daling van het aantal leerlingen - het hoofd wordt geboden met borging van onderwijskwaliteit en financiële stabiliteit bij schoolbesturen en gemeente. Deze scenario's zijn op basis van een viertal criteria uitgewerkt, te weten:

1. kwaliteit van onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen;
2. leefbaarheid;
3. bereikbaarheid;
4. betaalbaarheid.

Vervolgens zijn de scenario's in de tweede klankbordgroep uitvoerig besproken. Alle genodigden voor de klankbordgroep hebben de mogelijkheid gekregen te reageren op de scenario's en de bijbehorende consequenties. Hier is draagvlak voor een denklijn gevonden die in dit visiedocument nader is uitgewerkt. In de laatste klankbordgroep is dit document in concept besproken en naar aanleiding daarvan door de projectgroep bijgeschaafd.

1.3 Wettelijke kaders

Bij het ontwikkelen van deze visie zijn een aantal wettelijke kaders richtinggevend bij het aftasten van mogelijkheden. Deze worden in de volgende paragrafen genoemd waar nodig. Hierna worden ze voor de leesbaarheid van de visie op een rij gezet.

Opheffingsnorm

De landelijke opheffingsnorm bedraagt 23 leerlingen. Indien een school dus 23 leerlingen of minder heeft, wordt deze niet langer door overheidsmiddelen gefinancierd.

De gemeentelijke opheffingsnorm voor Noord-Beveland bedraagt 25 leerlingen. De gemeentelijke opheffingsnorm is van belang in het kader van de gemiddelde schoolgrootte. Indien een school onder deze gemeentelijke opheffingsnorm zakt dient dit door de andere scholen binnen het zelfde bestuur gecompenseerd te worden. De gemiddelde schoolgrootte moet dan wel voldoende zijn binnen het schoolbestuur.

Scholenfusie

Op 1 oktober 2011 traden de Wet fusietoets in het onderwijs en de bijbehorende ministeriële regeling in werking. Hiermee hebben de ministers van OCW en EL&I een instrument gekregen om voornemens tot fusies te toetsen. De Wet fusietoets geldt onder andere voor alle fusies in het basisonderwijs. De nieuwe wet voorziet op hoofdlijnen in een zorgvuldig proces en draagvlak binnen de onderwijsinstelling en een beoordeling door een onafhankelijke adviescommissie. De eerste verantwoordelijkheid ligt altijd bij de besturen en via de medezeggenschapsorganen bij ouders, leerlingen en docenten. Het besluit van de minister vormt het sluitstuk.

Bij de toetsing van alle fusies staan twee elementen centraal: legitimatie en keuzevrijheid. Legitimatie houdt in dat bestuur en management draagvlak moeten hebben onder de bij de

onderwijsinstelling betrokkenen en belanghebbenden ten aanzien van de besluiten die ze nemen. Ook wordt de zorgvuldigheid getoetst waarmee het fusieproces wordt doorlopen.

Keuzevrijheid houdt in dat leerlingen en hun ouders, deelnemers en studenten kunnen kiezen voor het onderwijs dat het beste past bij hun levensovertuiging, hun opvattingen over onderwijs en hun capaciteiten en ambities. Daarvoor is een pluriform onderwijsaanbod nodig, met een variatie in onder andere identiteit, pedagogisch-didactisch concept en cultuur.¹

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer is geregeld in de Verordening Leerlingenvervoer. Het is mogelijk dat, wanneer deze visie tot uitvoering wordt gebracht, de gemeente hierop een uitzondering maakt. Het is echter van belang in het oog te houden dat de Verordening Leerlingenvervoer richtinggevend is wanneer het gaat om het vervoeren van leerlingen naar hun school.

Openbaar onderwijs en bijzonder onderwijs

De gemeente heeft de grondwettelijke taak om in voldoende mate openbaar onderwijs aan te bieden. Deze taak betekent ook dat de gemeente moet zorgdragen voor voldoende spreiding van openbaar onderwijs over de gemeente. Deze taak is onafhankelijk van de gekozen bestuursvorm. De gemeenteraad dient uiteindelijk een besluit te nemen over de opheffing van een locatie of sluiting van een openbare school (bij een fusie).

Naar het bijzonder onderwijs heeft de gemeente deze verantwoordelijkheid niet. Het bijzonder onderwijs is hierin zelfsturend. Echter, de gemeente is vanuit het algemeen belang van goed en bereikbaar onderwijs binnen de gemeente wel degelijk belanghebbende in het bijzonder onderwijs.

¹bron: www.ib-groep.nl

paragraaf 2

Vier criteria nader uitgewerkt

2.1 Eerste criterium: kwaliteit van onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen²

Kwaliteit van onderwijs kent vele aspecten en verschillende invalshoeken. In deze notitie wordt het begrip benaderd vanuit het model de piramide van Daniël Kim.

Openbaar (Nobego) en Christelijk (Primas-scholengroep) onderwijs benaderen het onderwijs vanuit hun eigen identiteit en centrale waarden. Verschillen in identiteit leveren als vertrekpunt andere invalshoeken op wanneer er hoger in de piramide invulling gegeven wordt aan de inhoud van het onderwijs. Identiteit kleurt de vormgeving van de inhoud van het onderwijs. Kijkend naar onderwijskwaliteit, spelen identiteitsaspecten een veel kleinere rol en zijn er meer overeenkomsten dan

verschillen te zien. Hieronder worden op hoofdlijnen de overeenkomsten tussen Nobego en Primas-scholengroep in de visie op kwaliteitscriteria voor basisonderwijs benoemd.

Missie

*Primas-scholengroep*³: “Het bieden van kwalitatief hoogwaardig onderwijs in een inspirerende leeromgeving aan alle aan ons toevertrouwde kinderen. Dit vanuit de christelijke identiteit.”

Nobego: (bron: strategisch beleidsplan Nobego 2011-2015): “Onderwijs op maat voor elk kind, met aandacht voor de autonomie en authenticiteit van elk mens en in een respectvolle omgang met elkaar en met de wereld waarin wij leven; dit met oog op de leefbaarheid van de maatschappij van morgen.”

Beide organisaties willen kinderen een brede horizon bieden om vanuit hun eigen mogelijkheden zich optimaal te kunnen ontwikkelen om klaar te zijn voor de dynamische samenleving van de 21^e eeuw.

Visie

Niet alleen de school bevordert de ontwikkeling van een kind. Van groot belang is het samenspel tussen school, ouders en maatschappelijke omgeving. In dat samenspel vergroten de scholen de mogelijkheden van en voor kinderen. Hierin willen beide besturen samenwerken met andere maatschappelijke partners. Dit komt het best tot zijn recht in de vorm van Educatieve Kindcentra.

De kerntaak van de scholen van Nobego en Primas-scholengroep bestaat nog steeds uit onderwijs en leren. Daarnaast wordt de school ook dienstverlener, zorgt voor voorzieningen in de buurt, organiseert kinderopvang, maakt onderdeel uit van ketens in de zorg en is onderwijspartner in maatschappelijke projecten

In de scholen wordt gezorgd voor een boeiende en veelzijdige leeromgeving. Deze daagt de leerlingen uit om intensief betrokken deel te nemen en het beste van zichzelf te geven. Er wordt eigentijds onderwijs gegeven bestaande uit een gevarieerd leerstofaanbod dat aansluit op de belevingswereld van de kinderen.

Hierin geldt een kwaliteitswaarborging voor alle scholen: waar een kind ook woont, er wordt dezelfde onderwijskwaliteit voor elk kind geboden. Daarbij wordt gekozen voor 'EN / EN onderwijs' :

² De invulling van het criterium 'kwaliteit' is tot stand gekomen in een werkgroep waaraan Agnes de Jong (Primas-scholengroep) en Ariaan Bohnen (Nobego) hebben deelgenomen. Deze visie op onderwijskwaliteit betreft dus de gedeelde visie van Nobego en Primas-scholengroep.

³ bron: strategisch beleidsplan Primas-scholengroep 2011-2015

waarbij de nadruk zowel ligt op het verwerven van kennis en inzicht als op het verwerven van vaardigheden en attitudes. Dit gebeurt binnen een organisatie die betrouwbaar en professioneel is en structureel aan kwaliteitsverbetering werkt.

Conclusies m.b.t. strategie, tactieken en acties

Net zo goed als bij grotere scholen, wordt van kleinere scholen verwacht dat de gemiddelde leerprestaties op de terreinen van taal en rekenen minimaal op het gemiddelde liggen. Ook ligt er de opdracht talent niet verloren te laten gaan.

Conditie om een en ander te realiseren worden in *Scholen voor morgen*⁴ benoemd:

- achterstandenbeleid waaronder de VVE-maatregelen;
- aandacht voor excellentie;
- rijke leeromgeving, waaronder techniek;
- ouderbetrokkenheid;
- leren van en met elkaar om de deskundigheid van de leerkrachten en directeuren te vergroten.

Om bovenstaande te kunnen realiseren, zijn de volgende kwaliteitsaspecten van groot belang voor het primair onderwijs:

- de pedagogische kwaliteit van onderwijs;
- de didactische kwaliteit van onderwijs;
- de organisatorische kwaliteit;
- de ontwikkeling van de kwaliteit van de medewerkers en de rol van het onderwijskundig leiderschap;
- de kwaliteit van onderwijs in relatie tot de maatschappelijke positionering van de school.

In de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) staan de aspecten beschreven waarop een school wordt beoordeeld. Dat scholen aan deze kwaliteitscriteria voldoen, is voor zowel Nobego als Primascholengroep vanzelfsprekend. Beide besturen lichten samen deze kwaliteitsaspecten - en het belang hiervan - hierna toe.

De pedagogische kwaliteit van onderwijs

Cruciaal voor de pedagogische kwaliteit van onderwijs is de relatie tussen leraar en leerling. De leerkracht werkt vanuit krachtig leiderschap aan helder gestelde doelen, maar heeft belangstelling voor de behoeften van de leerlingen. Daarnaast is het van belang de support van ouders en omgeving te hebben voor het proces dat zich in de school afspeelt. Het klassenmanagement (heldere procedures en afspraken) bepaalt voor een belangrijk deel de rust en de werksfeer die in de klas aanwezig is.

Veiligheid is de basis voor het opdoen van positieve ervaringen in de contacten met medeleerlingen en is essentieel voor de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Het horen bij een groep (peergroep) is in dit verband ook een belangrijk aspect. Bij situaties, waar in een jaargroep een ruim aantal kinderen zit (> 5) zijn de mogelijkheden tot het ontwikkelen van groepsprocessen veel breder dan in kleinere groepen. Ook de diversiteit aan ervaringen die kinderen in dit verband op kunnen doen, is ruimer. Juist door variatie in ervaringen wordt "sociaal" leren bevorderd.

De didactische kwaliteit van onderwijs

Deze kwaliteit is het sterkst te linken aan het adagium van opbrengstgericht werken. Om effectieve didactische strategieën goed te kunnen toepassen, moet de leraar niet alleen beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden rondom deze aanpakken, maar heeft de leraar ook tijd nodig in zijn of haar werkdag om goed zicht te verkrijgen en te behouden op de individuele leerlijnen en onderwijsbehoeften van leerlingen. Deze vormen de basis voor de planning van onderwijsactiviteiten, waarin bovengenoemde strategieën een plaats krijgen. Daarbij worden

⁴ Ministerie van OCW, *Kwaliteitsagenda PO 'Scholen voor morgen', 2007-2011.*

afwisselend activiteiten georganiseerd voor de hele groep, kleine groepen kinderen en soms individuele kinderen.

In het leerproces van kinderen blijkt interactie van cruciale betekenis: niet alleen de interactie tussen leerkracht en leerling, maar juist ook die tussen leerlingen onderling mits met een aantal factoren rekening gehouden wordt. Coöperatief leren draagt positief bij aan het lerendement en aan het doorleven van de lesstof door de kinderen. Variatie in soorten structuren en variatie in samenstelling van groepen vergroten het effect. Met name het laatste vraagt een groepsituatie van enige omvang.

Ten aanzien van de didactische kwaliteit van het onderwijs wordt geconcludeerd dat de huidige inzichten over effectieve onderwijsstrategieën in de setting van een grotere school (4 of > 4 groepen) veel gemakkelijker aan de kwaliteitseisen kan voldoen.

De organisatorische kwaliteit van het onderwijs

Binnen het primair onderwijs wordt steeds meer gebruik gemaakt van specialismen. Met het beleid gericht op afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van kinderen binnen de school zelf om daarmee de uitstroom naar het speciaal onderwijs te beperken, gingen interne begeleiders hun rol spelen binnen het primair onderwijs naast bijvoorbeeld taal- en rekencoördinatoren.

Naast de inhoudelijke specialismen zijn er tal van taken binnen de school te vervullen. Te denken valt aan formele vertegenwoordigingen in medezeggenschapsraad; organiseren van buitenschoolse activiteiten, 'huishoudelijke' diensten; informele vertegenwoordigingen in de plaatselijke verenigingen en/of instellingen, enzovoorts. Het goed invulling kunnen geven aan de hiervoor genoemde taken, zowel organisatorisch als inhoudelijk levert een belangrijke bijdrage aan het kwalitatief goed functioneren van de school. Het voorgaande schetst de ontwikkeling van specialismen in het primair onderwijs en een takenpakket dat in de afgelopen jaren aanzienlijk is uitgebreid.

Ten aanzien van de organisatorische kwaliteit van het onderwijs in een wat grotere school is onze conclusie, dat het in die situatie veel makkelijker en beter mogelijk is de specialismen - die langzamerhand gemeengoed worden in het onderwijs - in huis te hebben. Tevens kan het aantal taken dat in iedere school uitgevoerd moet worden, over meer hoofden verdeeld worden. Allemaal redenen waardoor de organisatorische kwaliteit van het onderwijs op de grotere school minder snel onder druk staat. Bovendien komt de organisatorische kwaliteit op een grotere school minder onder druk te staan als leerkrachten en/of directies disfunctioneren of als er sprake is van (langdurige) ziekteverzuim.

De ontwikkeling van de kwaliteit van de medewerkers en de rol van het onderwijskundig leiderschap

De invloed van de leraar op de leerprestaties van de leerlingen is 2/3 deel van de totale invloed van de school op het leren van de kinderen⁵. Een belangrijk deel wordt in dit verband bepaald door de pedagogische en didactische kwaliteiten van de leraar (zie hiervoor). Deze ontwikkelen zich vooral in een situatie waarin op basis van collegialiteit en professionaliteit systematisch aan de eigen en de schoolontwikkeling gewerkt kan worden. Leren van en met elkaar komt in veel gevallen tot zijn recht als dit plaatsvindt met leerkrachten in vergelijkbare situaties (bijvoorbeeld door leerkrachten onderbouw, middenbouw en/of bovenbouw). Verder is uit onderzoek gebleken, dat de kwaliteit van de leraar positief beïnvloed wordt door gerichte bij- en nascholing en training, vooral als deze gekoppeld is aan de dagelijkse praktijk. De belangrijke factor om dit proces tot stand te brengen en te houden is de onderwijskundige leiding.

Kwaliteit van leerkrachten (bekwaamheidseisen) wordt tot uiting gebracht middels de SBL-competenties. Hierin wordt meetbaar gemaakt op welke wijze leerkrachten competent zijn op verschillende professionele terreinen (intrapersoonlijk, interpersoonlijk, pedagogisch, vakinhoudelijk en didactisch, organisatorisch, samenwerking met collega's en de omgeving).

⁵ R. J. Marzano, *Wat werkt in de klas*. Vlissingen, 2007.

Kwaliteit van medewerkers wordt in belangrijke mate bepaald door de mate waarin deze zich binnen hun beroep verder willen/kunnen ontwikkelen. Om daadwerkelijk tot ontwikkeling te komen is het voor professionals (leerkrachten, directeur en andere teamleden) van groot belang om elkaar feedback te geven en te ontvangen. In een grote organisatie waar meer professionals en daardoor ook meer verschillende disciplines samenwerken is de mogelijkheid om feedback te geven en te ontvangen groter dan in een kleine organisatie waar slechts enkele professionals werken. Daarbij komt dat in een grote organisatie de onderlinge afhankelijkheid minder groot is, zodat men aan elkaar makkelijker een objectief beeld teruggeeft.

Leidinggevenden zijn cruciaal bij het aansturen van ontwikkelingsprocessen binnen hun school. Van belang is draagvlak binnen de school te creëren en leidinggevende taken onder medewerkers te spreiden. In dit verband doen zich in de grotere school meer mogelijkheden voor.

De kwaliteit van onderwijs in relatie tot de maatschappelijke positionering van de school

Het is onmiskenbaar zo dat goede relaties tussen school, ouders en gemeenschap een positief effect hebben op de leerprestaties van de leerlingen. Communicatie, participatie bij alledaagse activiteiten en betrokkenheid bij bestuur van ouders en gemeenschap zijn hierbij sleutelbegrippen. Betrokkenheid van ouders en gemeenschap bij de school heeft voordelen voor de school.

Ten aanzien van de kwaliteit van het onderwijs op een kleine school in relatie tot de maatschappelijke positionering van de school maakt de omvang van de school hierin geen verschil.

Samenvatting en conclusies.

Onderwijs verzorgen volgens nieuwste inzichten van opbrengstgericht werken op relatief grotere scholen (80 of >80) is gemakkelijker te realiseren en te borgen dan op kleinere scholen. Zeker wanneer de leerkracht slechts 1 of 2 leerjaren onder zijn hoede heeft. Op scholen van 80 leerlingen of meer, met 4 groepen of meer kan men veel makkelijker aan de eisen van deskundigheid, creativiteit en flexibiliteit van leerkrachten voldoen.

- Een aantal didactisch effectieve werkvormen (o.a. coöperatief leren) kunnen in die situatie optimaal toegepast worden.
- In jaargroepen met meer dan 5 leerlingen worden de kansen van kinderen om gevarieerde sociale ervaringen op te doen aanzienlijk vergroot.
- De doelen geformuleerd in *Scholen voor morgen* op het gebied van rekenen, taal en excellentie zijn voor grotere scholen kansrijker om te realiseren. Het realiseren van fundamentele en streefdoelen is volgens de commissie Meijerink op grotere scholen kansrijker.
- Voor ontwikkeling van deskundigheid van medewerkers liggen op grotere scholen meer kansen om gebruik te kunnen maken van het principe van en met elkaar leren. Door de aanwezigheid van een ruim aantal leerkrachten wordt de school sterker en kunnen tegenslagen gemakkelijker worden opgevangen.
- Voor excellente leerkrachten en directeuren is een wat grotere school aantrekkelijker: meer collega's, meer mogelijkheden, meer variatie!

Al met al moet de conclusie zijn dat de condities voor het realiseren van kwalitatief goed onderwijs, afgemeten aan leerprestaties van kinderen, op grotere scholen aanzienlijk meer kans van slagen heeft. Kansen en mogelijkheden zijn er vooral op didactisch en organisatorisch gebied. De kansen dat kinderen in die situatie onderpresteren, worden daarmee verkleind.

Vertaald naar de praktijk betekent dit, dat Nobego en Primas-scholengroep opteren voor scholen van minimaal 4 (combinatie)groepen. Hiermee worden de kinderen optimale onderwijskansen geboden: uit liefde voor het kind en in het belang van ons aller toekomst, het optimale nastreven voor onze kinderen!

2.2 Tweede criterium: *leefbaarheid*

Hoe prettig is het wonen op Noord-Beveland? De '*leefbaarheid*', waar het bij het beantwoorden van die vraag om gaat, is afhankelijk van vele factoren. Het gaat om objectief meetbare zaken zoals de aanwezigheid van voorzieningen, de bereikbaarheid en de sociaal-economische achtergrond van de bewoners. Maar de tevredenheid van bewoners met hun leefomgeving is ook afhankelijk van lastiger te meten zaken als de landschappelijke waarde, gevoel van veiligheid en de sociale cohesie in een kern.

Objectieve leefbaarheid

Het begrip 'leefbaarheid' geeft aan hoe aantrekkelijk en/of geschikt een gebied of kern is om er te wonen, leren, werken en recreëren. Het RIGO en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) definiëren leefbaarheid als volgt: "*Leefbaarheid is de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. Het gaat over de voorwaarden waaronder mensen in een bepaalde omgeving met elkaar kunnen en willen samenleven.*". Centraal staat dus de vraag in hoeverre de woonomgeving en de voorzieningen aansluiten bij de verwachtingen, wensen en behoeften van de mensen die er wonen.

De bevolking vergrijst, de beroepsbevolking neemt af en de samenstelling van de huishoudens verandert. Door de demografische ontwikkelingen zullen we veranderingen gaan merken in arbeidsmarkt, de woningmarkt, het verenigingsleven en in de zorg. De vraag naar en het draagvlak voor voorzieningen zal veranderen. Voorzieningen in dorpen worden hierdoor niet meer vanzelfsprekend in stand gehouden. Er zal meer en meer gekeken moeten worden naar de kwaliteit van voorzieningen in plaats van naar kwantiteit van voorzieningen. De school als noodzakelijke voorwaarde voor leefbaarheid van een dorp wordt steeds meer losgelaten. Ook in een 'woondorp', met weinig of geen voorzieningen en waar men 'enkel' woont terwijl werk, onderwijs, bedrijvigheid e.d. elders is gesitueerd, kan het 'goed' wonen zijn (Sluit de basisschool: sluit het dorp?, Scoop 2012).

Het onderzoek *leefbare dorpen zonder basisschool*, Partoer 2012 uit Friesland sluit zich hierbij aan. Hier wordt geconcludeerd dat de aan of afwezigheid van een school geen invloed heeft op de belangrijkste kenmerken van de leefbaarheid, als het voorzieningenniveau, de werkgelegenheid en het verenigingsleven.

Geconcludeerd kan worden dat de aanwezigheid van een school een positief effect kan hebben op de leefbaarheid. Maar tegelijk ook dat het verdwijnen van een school niet hoeft te leiden tot een afname van de leefbaarheid.

Het verdwijnen van een school zal zeker in het begin invloed kunnen hebben op de ervaren leefbaarheid. De leefbaarheid hoeft echter niet minder te worden. Zeker in dorpen met een actief verenigingsleven, waar sprake is van sociale cohesie (zoals op Noord-Beveland het geval is) zal de rol die de school had (naast zijn primaire rol van het geven van onderwijs) op een andere manier worden ingevuld.

2.3 Derde criterium: *bereikbaarheid*

Tegemoetkoming in de reiskosten voor ouders

Om primair onderwijs bereikbaar te organiseren voor alle ouders, geldt de wettelijke grens van 6 kilometer voor het aanvragen van een tegemoetkoming. Indien scholen dichterbij de woonplaats gelegen zijn dan 6 kilometer, kunnen ouders geen aanspraak maken op een tegemoetkoming in de

vervoerskosten bij de gemeente. Eén en ander wordt geregeld conform de Verordening Leerlingenvervoer.

Good practice: Ellewoutsdijk, gemeente Borsele

Toen de dorpskern Ellewoutsdijk zich, na jaren actie voeren voor het behoud van de dorpsschool, gesteld zag voor de uitdaging om hun kinderen onder te brengen op scholen in buurdorpen, sloegen de inwoners de handen ineen met de gemeente. De gemeente Borsele kocht een schoolbus aan en de dorpsbewoners van Ellewoutsdijk zetten een dienstregeling op bemand met vrijwilligers om de bus te rijden naar de betreffende scholen en terug. De schoolbus is een succes gebleken en een nieuwe bindende factor in de dorpskern.

Bereikbaarheid van het openbaar onderwijs binnen de gemeentegrenzen

In artikel 153 van de Wet op het Primair Onderwijs staat:

‘Indien binnen 10 km van een school waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven, over de weg gemeten geen school aanwezig is waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven en aan het volgen van openbaar onderwijs behoefte bestaat, wordt de eerstgenoemde school niet opgeheven op grond van dit artikel.’

2.4 Vierde criterium: betaalbaarheid

Betaalbaarheid voor het Onderwijs

Het onderwijs krijgt van het rijk geld: een bedrag per leerling en een vast bedrag. Daarnaast heeft de grootte van de school ook invloed op de bijdrage (de kleine scholentoeslag).

Van deze inkomsten moet o.a. de docenten, de leermiddelen en het binnen-onderhoud betaald worden.

Betaalbaarheid voor de gemeente

Op basis van de verordening is de gemeente verantwoordelijk voor het buitenonderhoud.

Een logische rekensom leert ons dat er bij minder scholen minder onderhoud nodig is.

En dat er hierdoor dus minder kosten zijn.

De kosten van het onderhoud worden geschat op jaarlijks 1-3% van de waarde van een school.

Landelijke gegevens

Een aantal leerlingen geeft recht op een vergoeding voor een bepaald aantal m².

Bij daling van het leerlingenaantal krijgt men te maken met ‘leegstand’. Dat betekent dat men meer m² heeft dan waar men recht op heeft. Heeft een school bijvoorbeeld 500 m² en gezien het leerlingenaantal maar recht op 400 m², dan is er leegstand van 100 m². Voor die 100 m² krijgt men geen vergoeding meer, terwijl er wel kosten worden gemaakt. Leegstand kost de gemeente: € 10,00 per m² per jaar (onderhoud). Leegstand kost het schoolbestuur € 45,00 per m² per jaar door kosten voor o.a. onderhoud binnen, energie, schoonmaak, enzovoorts.⁶

De kosten van een leerling op een basisschool met 23 leerlingen bedragen rond de € 10.700,- per kind per jaar en op een gemiddelde basisschool van 225 leerlingen rond de € 4.000,- per kind per jaar.⁷ Uit onderzoek blijkt dat tussen 125 en 150 leerlingen het bedrijfseconomisch omslagpunt ligt. Daaronder lijdt een school verlies.⁸

Het nieuwe regeringsbeleid Rutte-Ascher ten aanzien van onderwijshuisvesting is er op gericht dat met ingang van 1 januari 2014 de middelen voor huisvesting, die momenteel vanuit de gemeente gereguleerd worden, bij de besturen komen te liggen. Dit betekent met name voor de kleine

⁶ VOS/ABB, *Groeien door krimp*, mei 2012

⁷ Deze informatie is verkregen van de website Besturenraad, Woerden.

⁸ Topteam Krimp voor Groningen, Krimp als structureel probleem. 2009.

scholen dat de kosten per leerling zullen stijgen. Dit kan voor schoolbesturen een bedreiging zijn voor het voortbestaan van de kleine scholen.

paragraaf 3

De scenario's uitgewerkt

In het Routekaart-proces zijn een viertal scenario's uitvoerig besproken. Het betrof de volgende scenario's:

1. in ieder dorp een school en kinderopvang;
2. één brede eilandschool;
3. een brede West-school en een brede Oost-school;
4. scholen met kinderopvang in de vier grote kernen.

Hierna worden deze scenario's één voor één uitgewerkt. Eerst wordt er een schets gegeven van het scenario, vervolgens wordt er ingegaan op de vier criteria, en de beschrijving wordt afgesloten met een opsomming van aandachtspunten ten aanzien van het betreffende scenario. Voor de bespreking in de klankbordgroep waren deze scenariobeschrijvingen uitgebreid met een schets van de situatie zoals die zal ontstaan voor ouders en kinderen. Deze voorbeeldbeschrijvingen zijn opgenomen in de bijlagen.

3.1 Scenario 1: in ieder dorp een school en kinderopvang

Beschrijving van het scenario

Op het eiland Noord-Beveland zijn zes woonkernen. In elke kern wonen gezinnen met jonge kinderen. Elke kern heeft de afgelopen decennia kunnen beschikken over een eigen school. Deze situatie blijft gehandhaafd. In elk dorp wordt de huidige school in stand gehouden. De ouders zijn verantwoordelijk voor het vervoer van hun kinderen naar school en naar huis. De scholen zijn verplicht te voorzien in een tussentijdse en naschoolse opvang waarmee werkende ouders worden gefaciliteerd.

Omdat veel bewoners van dorpskernen waar een school gevestigd is **leefbaarheid** van een dorp verbinden aan het al dan beschikken over een school en kinderopvang in het dorp, zal men de leefbaarheid in de Noord-Bevelandse dorpen hoog blijven waarderen.

Doordat er op het kleinschalige Noord-Beveland zes scholen in stand worden gehouden, zullen verschillende scholen klein blijven of op termijn gesloten worden. Hierdoor komt de **onderwijskwaliteit** - en dan met name de didactische en pedagogische kwaliteit en de kwaliteit van onderwijskundig leiderschap - onder druk te staan. Deze kleine scholen zijn gebaat bij echte onderwijsexperts.

Met zes scholen op het eiland blijft de **bereikbaarheid** van het onderwijs uitstekend. Alle bewoners van één van de kernen op het eiland kunnen beschikken over een 'eigen' school. Er zijn scholen voor protestants christelijk onderwijs en openbaar onderwijs te vinden op het eiland. Kiezen voor een specifieke denominatie kan betekenen dat ouders een beperkte afstand moeten overbruggen. Ook voor kinderen uit het buitengebied geldt dat zij een geringe afstand moeten overbruggen naar de school van hun keuze.

De **betaalbaarheid** van het Noord-Bevelandse onderwijs met zes scholen, vraagt om aandacht. Het lage leerlingenaantal op een tweetal scholen zorgt voor een lage financiering die niet toereikend is om de totale kosten te dekken. Ook het uitbaten van de schoolgebouwen is niet kostendekkend. Dit scenario vraagt dus om een forse en blijvende impuls door het gemeentebestuur én de schoolbesturen zelf.

Aandachtspunten

- Hoe borgen we de onderwijskwaliteit op de kleine scholen?
- Hoe worden de financiële consequenties gedragen?

- Hoe gaan we om met de kleine scholen wanneer deze richting (of onder) de opheffingsnorm zakken?
- Toetsing aan de wet- en regelgeving.

3.2 Scenario 2: één brede eilandschool

Beschrijving van het scenario

Noord-Beveland heeft zes dorpskernen. Vier van deze dorpskernen - Kamperland, Kortgene, Colijnsplaat en Wissenkerke - beschikken over een school van flinke omvang. In of naast de school is in deze dorpen de kinderopvang gevestigd. Deze vier dorpen beschikken bovendien naast de onderwijs- en opvangvoorzieningen, ook over andere faciliteiten die voor het onderwijs van nut kunnen zijn. De dorpskernen Geersdijk en Kats zijn kleiner in omvang en beschikken over een kleine school met beperkte kinderopvangvoorzieningen.

Door één centrale locatie ergens op Noord-Beveland aan te wijzen en hierin de onderwijs- en kinderopvangvoorziening te centreren, is men in staat om een robuuste voorziening te creëren. Bovendien kunnen vanuit deze robuuste voorziening de lijnen naar de overige faciliteiten van het dorp gelegd worden, waarmee het onderwijs en de kinderopvang zijn voordeel kan doen. Denk hierbij aan het inzetten van het zwembad, de scouting, de watersport, enzovoorts.

Wanneer er gekozen wordt voor een locatie in één van de zes dorpskernen, betekent dit voor de overige vijf dorpen een verlies voor de beleving van **leefbaarheid**. Hier zal een andere invulling op termijn aan moeten worden gegeven. Wanneer er wordt gekozen voor een locatie 'in het open land', losgekoppeld van een dorpskern, betekent dit verlies voor alle dorpen van het onderwijs en de kinderopvang op het dorp. Daarmee wordt de leefbaarheid van een dorp automatisch voor het hele eiland losgekoppeld van het al dan niet hebben van onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen.

Door het onderwijs en de kinderopvang te centreren, komt geld en menskracht samen op één locatie. Hierdoor is specialisatie en bundeling van krachten mogelijk. Dit komt de **kwaliteit** van het basisonderwijs en de kinderopvang ten goede. Vakinhoudelijke en pedagogische specialisten werken zij aan zij in deze integrale kindvoorziening.

Met dit scenario verandert de **bereikbaarheid** van het onderwijs en de kinderopvang. Een mogelijkheid om hieraan invulling te geven is het inzetten van een schoolbus, die op een vaste tijd alle kinderen naar de centrumvoorziening brengt en aan het eind van de schooldag weer naar het woondorp brengt. Ouders die hun kind op de kinderopvang hebben geplaatst, moeten aan het eind van de werkdag hun kind nog ophalen. De schoolbus kan een initiatief zijn van de dorpskern, eventueel in samenwerking met de gemeente.

Met het inrichten van één centrumvoorziening voor onderwijs en kinderopvang neemt de **betaalbaarheid** aanzienlijk toe. De kleine, kostbare voorzieningen worden opgeheven en daarvoor in de plaats komt een onderwijs- en opvangvoorziening die voorziet in alle wensen van de betrokken partijen, en experts in dienst heeft die op verschillende gebieden het beste kunnen leveren. Dit alles kan kostendekkend worden gerealiseerd voor de school- en kinderopvangbesturen. Bovendien vallen de onderhouds- en leegstandkosten voor de gemeente lager uit doordat er met een passende voorziening wordt gewerkt. Wel zal er, wanneer er gekozen wordt voor een nieuwe locatie losgekoppeld van dorpskernen, nieuwbouw gepleegd moeten worden.

Aandachtspunten

- Welke initiatieven worden ontplooid om de leefbaarheid in de dorpskernen die hun onderwijs en kinderopvang verliezen, te borgen c.q. anders vorm te geven?
- Welke vorm kan er gegeven worden aan de inrichting van een schoolbus vanuit elke dorpskern, georganiseerd door de gemeente?
- Hoe wordt er ruimte gegeven voor de verschillende denominaties binnen de eilandschool?
- Hoe wordt omgegaan met het verlies van arbeidsplaatsen?
- Evt. nieuwbouw brede eilandschool.

- Toetsing aan de wet- en regelgeving.

3.3 Scenario 3: de brede West-school en de brede Oost-school

Beschrijving van het scenario

Noord-Beveland is een eiland met een lage bevolkingsdichtheid. Op nog geen 90 vierkante kilometer wonen zo'n 7500 inwoners. Het kleine eiland dat zich over zo'n 16,5 kilometer van west naar oost uitstrekt, leent zich uitstekend voor een brede West-school en een brede Oost-school. In dit scenario wordt de onderwijssituatie zoals deze nu bestaat opgeheven, en twee nieuwe onderwijs- en opvangvoorzieningen gevormd in het westen en oosten van het eiland. Wellicht kunnen deze voorzieningen getroffen worden op een locatie waar nu reeds een onderwijsvoorziening is.

Door het aantal scholen met kinderopvang op het eiland terug te brengen van zes naar twee, ontstaan twee robuuste scholen die over voldoende leerlingen beschikken om de komende jaren kwalitatief hoogstaand onderwijs en kinderopvang te realiseren. Doordat er op twee locaties op het eiland onderwijs en kinderopvang beschikbaar blijft, blijft de afstand die ouders met hun kinderen moeten overbruggen om naar school te gaan beperkt.

Voor de dorpen die in dit scenario hun onderwijsvoorziening verliezen, betekent het dat de ervaring van **leefbaarheid** achteruit zal gaan, immers: de school 'op het dorp' gaat verloren. Hier zal met aandacht naar moeten worden gekeken. Voor de twee dorpen die een onderwijs- en opvangvoorziening behouden, zal dit een toename van de leefbaarheid betekenen, omdat de centrering van het onderwijs en de kinderopvang ook andere diensten zal aantrekken. Hierdoor zullen de faciliteiten op het dorp toenemen. Indien er wordt gekozen om de brede West-school en de brede Oost-school op een locatie elders dan in een dorpskern te vestigen, zal het begrip leefbaarheid voor alle dorpskernen een nieuwe invulling krijgen.

Door het creëren van twee stevige onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen op het eiland wordt de **kwaliteit** van onderwijs en kinderopvang geborgd. De twee scholen zullen ieder kunnen beschikken over 8 homogene groepen waardoor de kwaliteit van onderwijs geborgd wordt. Doordat het leerlingenaantal stevig zal zijn, beschikken de brede scholen over voldoende middelen om diverse experts aan te stellen. Ook voor de kinderopvang geldt dat de omvang van beide scholen interessant zijn om een volledig kinderopvangaanbod in te richten.

De **bereikbaarheid** van het onderwijs verandert voor de leerlingen uit vier van de zes dorpen wanneer de brede scholen in dorpskernen worden gevestigd. Wanneer er wordt gekozen voor locaties op afstand van de dorpskernen, dan zal de bereikbaarheid voor alle leerlingen veranderen. De leerlingen en hun ouders van de opgeheven scholen wordt de keuze geboden waar zij hun onderwijsloopbaan willen voortzetten. Vanuit de verschillende dorpen zouden dan bijvoorbeeld schoolbussen de leerlingen naar de school van hun keuze kunnen brengen. Ook hier kan de schoolbus een initiatief zijn van de dorpskern, eventueel in samenwerking met de gemeente.

Wanneer er wordt gekozen voor twee reeds bestaande schoolgebouwen als locatie voor de brede West-school en de brede Oost-school, dan neemt de **betaalbaarheid** van het onderwijs enorm toe. De nieuwe brede scholen zullen beschikken over voldoende middelen en klanten om het onderwijs en de kinderopvang optimaal vorm te geven. Voor de gemeente vallen de kosten aan onderhoud van schoolgebouwen in dit scenario lager uit. Wanneer er echter wordt gekozen voor nieuwbouw van één of twee locaties, dan zijn er stevige bijkomende kosten.

Aandachtspunten

- Welke initiatieven worden ontplooid om de leefbaarheid in de dorpskernen die hun onderwijs en kinderopvang verliezen, te borgen c.q. anders vorm te geven?
- Welke vorm kan er gegeven worden aan de inrichting van een schoolbus vanuit elke dorpskern, georganiseerd door de gemeente?
- Evt. nieuwbouw brede West-school en brede Oost-school.
- Toetsing aan de wet- en regelgeving.

3.4 Scenario 4: scholen met kinderopvangvoorzieningen in de vier grootste kernen

Beschrijving van het scenario

Noord-Beveland kent een zestal dorpskernen. Kats en Geersdijk zijn kleine dorpskernen met ieder een kleine school met (beperkte) kinderopvang tot hun beschikking. Kamperland, Kortgene, Colijnsplaat en Wissenkerke zijn grotere dorpen die ook alle vier over een eigen school met kinderopvang kunnen beschikken. Voor de scholen in Kats en Geersdijk geldt dat de opheffingsnorm reeds bereikt is of in zicht raakt.

Door de kleine scholen in Kats en Geersdijk te sluiten en de leerlingen van deze scholen onder te brengen in de vier grotere scholen in de nabijgelegen dorpskernen, ontstaan vier centra voor onderwijs en kinderopvang die robuust in omvang zijn en dus de krimp het hoofd kunnen bieden.

De vier overgebleven scholen in de grotere dorpskernen worden zo gefaciliteerd dat zij in staat zijn de extra leerlingen op een goede wijze op te vangen. Door het centreren van het onderwijs op vier locaties op het eiland blijft het onderwijs voor een groot deel van de kinderen en hun ouders in de nabijheid. Bovendien blijft de denominatieve keuzevrijheid behouden. De kleine scholen die financieel onder druk staan worden gesloten.

Voor de twee kleinere dorpen betekent dit scenario dat de ervaring van **leefbaarheid** achteruit zal gaan, immers: de school 'op het dorp' gaat verloren. Hier zal met aandacht naar moeten worden gekeken. Voor de grotere dorpen verandert er in de beleving van leefbaarheid niets.

Door het handhaven van vier stevige onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen op het eiland blijft de **kwaliteit** van onderwijs en kinderopvang geborgd. De kwetsbare kleine scholen met (beperkte) opvang verdwijnen. De leerlingen die naar één van de andere Noord-Bevelandse scholen zullen gaan, zorgen er niet voor dat de leerlingenaantallen op deze school enorm zullen stijgen. Gerekend kan worden op en halve klas per school erbij. De vier grotere scholen zijn in staat om taken te verdelen, expertises te ontwikkelen, onderwijskundig leiderschap de ruimte te geven. De scholen zijn in omvang interessant voor de kinderopvang om hier een volledig programma aan te bieden.

De **bereikbaarheid** van het onderwijs verandert voor de leerlingen uit Kamperland, Kortgene, Colijnsplaat en Wissenkerke niet. De leerlingen en hun ouders van de twee opgeheven scholen wordt de keuze geboden waar zij hun onderwijsloopbaan willen voortzetten. Vanuit beide dorpen brengen schoolbussen de leerlingen naar de school van hun keuze.

In dit scenario neemt de **betaalbaarheid** van het Noord-Bevelandse onderwijs enorm toe. Immers: de kwetsbare, kostbare kleine scholen met kinderopvangvoorzieningen verdwijnen. De scholen die over duurzame leerlingenaantallen kunnen beschikken, zien hun leerlingenaantallen nog iets stijgen waardoor de toekomst van de school geborgd wordt. Te hoge kosten voor leegstand of onderhoud spelen hier voor de gemeente geen rol. De voorzieningen worden optimaal ingezet.

Aandachtspunten

- Welke initiatieven worden ontplooid om de leefbaarheid in de dorpskernen die hun onderwijs en kinderopvang verliezen, te borgen c.q. anders vorm te geven?
- Welke vorm kan er gegeven worden aan de inrichting van een schoolbus vanuit elke dorpskern, georganiseerd door de gemeente?
- Toetsing aan de wet- en regelgeving.

3.5 De scenario's in de klankbordgroep

In het Routekaart-proces zijn de hiervoor uitgewerkte scenario's uitgebreid besproken in de tweede klankbordgroep-bijeenkomst. De vraag die hierbij gesteld werd luidde hoe er nu tegen de vier scenario's aangekeken wordt, wanneer deze vanuit de vier belangrijke criteria bestudeerd worden. Door middel van discussies in kleine werkgroepen - waarin vanuit elke geleiding vertegenwoordiging aanwezig was - zijn de verschillende scenario's besproken. Na deze discussie zijn de opbrengsten van deze discussie plenair teruggekoppeld.

Uit de groepsdiscussies en de plenaire bespreking zijn een aantal tendensen naar voren gekomen. Deze zijn in de derde klankbordgroep vastgesteld en als volgt verwoord:

- Met name onder oudergeleding bestaat de voorkeur voor elk dorp een school, maar men is zich ervan bewust dat dit binnen afzienbare tijd niet meer haalbaar is.
- De brede eilandschool is nu, in 2012, een brug te ver. De school komt letterlijk te ver van de mensen te staan. Ouderbetrokkenheid is een vraag die speelt. Vervoer van de leerlingen ook.
- Als tussenstap kan toegewerkt worden naar de vier robuuste scholen, waarbij Kats en Geersdijk hun school verliezen. Het is een vorm waarbij scholen op de grotere dorpen 'kindnabij' blijven, en hun omvang zo wordt dat ze stabiele kwaliteit kunnen leveren.
- Eén of twee brede scholen op het eiland is een mogelijke eind vorm. Hierbij spelen leerlingenvervoer en de denominatieve verscheidenheid een rol. Hoe kan dit vormgegeven worden?

Naar aanleiding van deze opbrengsten heeft de projectgroep een conceptvisie geformuleerd. Deze treft u in de volgende paragraaf.

paragraaf 4

Kwalitatief hoogstaande kinderopvang en scholen, duurzaam de toekomst in

Zowel in de klankbordgroep als in de projectgroep is draagvlak gevonden voor het toewerken naar een onderwijs- en kinderopvangsituatie waarbij op de middellange termijn in de vier grote kernen deze faciliteiten geborgd zijn, en op de lange termijn één of twee brede eilandscholen geborgd zijn. Daarom adviseert de projectgroep als volgt.

4.1 Toekomstperspectief op de middellange termijn: naar vier brede scholen

Noord-Beveland kent een zestal dorpskernen. Kats en Geersdijk zijn kleine dorpskernen met ieder een kleine school met (beperkte) kinderopvang tot hun beschikking. Kamperland, Kortgene, Colijnsplaat en Wissenkerke zijn grotere dorpen die ook alle vier over een eigen school met kinderopvang kunnen beschikken. Voor de scholen in Kats en Geersdijk geldt dat de opheffingsnorm reeds bereikt is of in zicht raakt. De landelijke opheffingsnorm bedraagt 23 leerlingen, de gemeentelijke opheffingsnorm van Noord-Beveland is 25 leerlingen.

Door de kleine scholen in Kats en Geersdijk samen te voegen met andere scholen, en dus de leerlingen van deze scholen onder te brengen in de vier grotere scholen in de nabijgelegen dorpskernen, ontstaan vier centra voor onderwijs en kinderopvang die robuust in omvang zijn en dus de krimp het hoofd kunnen bieden.

De vier overgebleven scholen in de grotere dorpskernen worden zo gefaciliteerd dat zij in staat zijn de extra leerlingen op een goede wijze op te vangen. Door het centreren van het onderwijs op vier locaties op het eiland blijft het onderwijs voor een groot deel van de kinderen en hun ouders in de nabijheid. Bovendien blijft de denominatieve keuzevrijheid behouden. De kleine scholen die financieel onder druk worden samengevoegd met andere scholen.

Voor de twee kleinere dorpen betekent dit voornemen dat de ervaring van leefbaarheid achteruit zal gaan, immers: de school 'op het dorp' gaat verloren. Hier zal met aandacht naar moeten worden gekeken. Ook het vervoer naar de scholen vanuit deze twee kleine kernen verdient aandacht. Voor de grotere dorpen verandert er in de beleving van leefbaarheid niets.

Door het handhaven van vier stevige onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen op het eiland blijft de kwaliteit van onderwijs en kinderopvang geborgd. De kwetsbare kleine scholen met (beperkte) opvang verdwijnen. De leerlingen die naar één van de andere Noord-Bevelandse scholen zullen gaan, zorgen er niet voor dat de leerlingenaantallen op deze school enorm zullen stijgen. Gerekend kan worden op een halve klas per school erbij. De vier grotere scholen zijn in staat om taken te verdelen, expertises te ontwikkelen, onderwijskundig leiderschap de ruimte te geven. De scholen zijn in omvang interessant voor de kinderopvang om hier een volledig programma aan te bieden.

De bereikbaarheid van het onderwijs verandert voor de leerlingen uit Kamperland, Kortgene, Colijnsplaat en Wissenkerke niet. De leerlingen en hun ouders van de twee scholen die worden samengevoegd met andere scholen, wordt de keuze geboden waar zij hun onderwijsloopbaan willen voortzetten. Vanuit beide dorpen brengen schoolbussen de leerlingen naar de school van hun keuze.

In dit voornemen neemt de betaalbaarheid van het Noord-Bevelandse onderwijs toe. Immers: de kwetsbare, kostbare kleine scholen met kinderopvangvoorzieningen verdwijnen. De scholen die over duurzame leerlingenaantallen kunnen beschikken, zien hun leerlingenaantallen nog iets stijgen waardoor de toekomst van de school geborgd wordt. Te hoge kosten voor leegstand of onderhoud spelen hier voor de gemeente geen rol. De voorzieningen worden optimaal ingezet.

Het toewerken naar deze situatie zal maximaal 10 jaar in beslag nemen. Schoolbestuur Primascholengroep, waar CBS De Dubbele Punt onder valt, heeft haar beleid op kleine scholen zo geformuleerd dat uiterlijk in 2022 de scholen met minder dan 80 leerlingen zullen worden

samengevoegd met een andere Primas-school. Wellicht noopt de situatie in Geersdijk op kortere termijn tot verandering.

4.2 Toekomstperspectief op de langere termijn: *één of twee integrale kindcentra*

In het eerste kwaliteitscriterium is de wens geformuleerd te werken met scholen van minimaal 80 leerlingen. Het beeld dat de prognoses op het moment van schrijven laten zien, bevestigt de noodzaak om terug te gaan naar vier scholen op de middellange termijn. In 2022 zal deze situatie uiterlijk gerealiseerd zijn. Uit de prognoses blijkt dat nog geen tien jaar later OBS De Vliete met haar leerlingenaantal onder de gewenste 80 leerlingen zakt. Enkel CBS De Kamperschouw kan rekenen op een leerlingenaantal ruim boven de 100 leerlingen. Ook OBS De Stelleplankier en OBS De Zuidvliet zien hun leerlingenaantal dalen, al zullen zij rond 2030 nog kunnen beschikken over meer dan 80 leerlingen per school.

Noord-Beveland is een eiland met een lage bevolkingsdichtheid. Op nog geen 90 vierkante kilometer wonen zo'n 7500 inwoners. Het kleine eiland dat zich over zo'n 16,5 kilometer van west naar oost uitstrekt, leent zich uitstekend voor één of twee hoogwaardige integrale kindcentra. In dit voornemen wordt vanuit de eilandelijke situatie met vier scholen, toegewerkt naar een onderwijs- en opvangvoorzieningen gevormd op één of twee goed bereikbare locaties. Wellicht kunnen deze voorzieningen getroffen worden op een locatie waar nu reeds een onderwijsvoorziening is.

Door het aantal scholen met kinderopvang op het eiland terug te brengen van vier naar twee, ontstaan twee robuuste scholen die over voldoende leerlingen beschikken om de komende jaren kwalitatief hoogstaand onderwijs en kinderopvang te realiseren. Doordat er op twee locaties op het eiland onderwijs en kinderopvang beschikbaar blijft, blijft de afstand die ouders met hun kinderen moeten overbruggen om naar school te gaan beperkt.

Voor de dorpen die in dit voornemen hun onderwijsvoorziening verliezen, betekent het dat de ervaring van leefbaarheid achteruit zal gaan. Hier zal met aandacht naar moeten worden gekeken. Voor de twee dorpen die een onderwijs- en opvangvoorziening behouden, zal dit een toename van de leefbaarheid betekenen, omdat de centrering van het onderwijs en de kinderopvang ook andere diensten zal aantrekken. Hierdoor zullen de faciliteiten op het dorp toenemen. Indien er wordt gekozen om de brede West-school en de brede Oost-school op een locatie elders dan in een dorpskern te vestigen, zal het begrip leefbaarheid voor alle dorpskernen een nieuwe invulling krijgen.

Door het creëren van één of twee stevige onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen op het eiland wordt de kwaliteit van onderwijs en kinderopvang geborgd. De integrale kindcentra zullen ieder kunnen beschikken over acht homogene groepen waardoor de kwaliteit van onderwijs geborgd wordt. Doordat het leerlingenaantal stevig zal zijn, beschikken de brede scholen over voldoende middelen om diverse experts aan te stellen. Ook voor de kinderopvang geldt dat de omvang van beide scholen interessant zijn om een volledig kinderopvangaanbod in te richten.

De bereikbaarheid van het onderwijs verandert voor de leerlingen uit verschillende dorpen. Wanneer er wordt gekozen voor locaties op afstand van de dorpskernen, dan zal de bereikbaarheid voor alle leerlingen veranderen. De leerlingen en hun ouders van de opgeheven scholen wordt de keuze geboden waar zij hun onderwijsloopbaan willen voortzetten. Vanuit de verschillende dorpen zouden bijvoorbeeld schoolbussen de leerlingen naar de school van hun keuze kunnen brengen. Hoe en welke leerlingen er vervoerd gaan worden is een keuze die nog nader uitgewerkt moet worden.

Wanneer er wordt gekozen voor twee reeds bestaande schoolgebouwen als locatie voor de brede West-school en de brede Oost-school, dan neemt de betaalbaarheid van het onderwijs enorm toe. De nieuwe integrale kindcentra zullen beschikken over voldoende middelen en klanten om het onderwijs en de kinderopvang optimaal vorm te geven. Voor de gemeente vallen de kosten aan onderhoud van schoolgebouwen in dit voornemen lager uit. Wanneer er echter wordt gekozen voor nieuwbouw van één of twee locaties, zijn er stevige bijkomende kosten.

Van belang bij het ontwikkelen van één of twee hoogwaardige integrale kindcentra op het eiland, is de vrijheid voor ouders om te kunnen kiezen voor een school die past bij hun levensovertuiging. Dit wil zeggen dat de kindcentra die zullen ontstaan ofwel ieder een eigen identiteit borgen, ofwel samenwerkingscholen vormen. In een samenwerkingschool vinden meerdere denominaties binnen één school ruimte. Daarnaast zal vanuit de overheid gemonitord worden op monopolyvorming op het eiland. Binnen de nieuwe integrale kindcentra moeten daarom verschillende onderwijsaanbieders en aanbieders van kinderopvang verenigd zijn. Nobego en Primas-scholengroep onderschrijven dit.

4.3 Tijdpad

Om effectief te kunnen handelen in deze visie, is het van belang elke vier jaar de onderwijs- en opvangsituatie op het eiland te evalueren met de verschillende belanghebbenden. Daarnaast is het van belang jaarlijks in het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) de stand van zaken van het Noord-Bevelandse onderwijs in relatie tot de krimp in het onderwijs te agenderen.

Bijlagen

- Notulen klankbordgroep-bijeenkomsten
- Matrix input werkgroepen tweede klankbordgroep-bijeenkomst
- Overzicht uitspraken werkgroepen tweede klankbordgroep-bijeenkomst
- Samenvatting Denkdokrapportage van klankbordgroep-bijeenkomst d.d. 8-10-2012
- Voorbeeldbeschrijvingen van de scenario's door de ogen van de ouders